

تورک یوردی

تورک ادب‌انگاری مرکزی هیئت طرفندره نشر اولغور.

جلد ۲

تیسان ۱۳۴۱

نومرو ۷

اينكه لزوم قالمايه جقدر . زيرا ، تورك ادبياتى بحثى هرشيدن اول بر « توركجه » مسئله سيدر و توركجه نك اوزى ، آنجق تورك حرثك ايچنده در ؛ اونى باشقه ديللرده آرايوب بوله مايز . هم بومهلك ماجرايه آتيلمغه نه حاجت وار ؟ كندى (خلق ادبياتمзде) كرك ديلزى و كرك دويغولر مزي تيميه ايدم جك بديعى ، فكرى وحى عناصرك نهلردن عبارت اولديغنى بر كره آرايوب صورديق مى ؟ هرملك ، ادبى و بديعى انكشاف يولنده مطلقا باش ووردىنى بومنبعدن بلكه بزمده الهق بر نصيحت وارد ؟

ايسته ، غرب عالمندن بزم ، آنجق بو « منبع تحريسي اصولى » او كره نه بيليرز . هرملك حرثى عناصرى ناصل طويلانير ؟ ناصل تصنيف ايديلير ؟ وبوندن ناصل برنجس و تفكر بناسى قورولور ؟ غربلى قافاسندن استعانه ايدم جكمز بيلكيلر ايسته بونلردن عبارتدر . يوقسه بعضيلرينك دوشونديكى ويا ادما ايتديكى كچى بديعى ابداع قدرتى باشقه ملتلردن آلامازك امكانى يوقدر . بو قدرت هرملك دهاسنده بالفسه حاصل اولان پرشيدر و هرملى دها كندى اقليمك ، كندى عرقك ، كندى حرثك محصوليدر .

يعقوب قمرى

رئيدالديه و اثرى

(پكن سايدن دوام)

فى الواقع مقدمه سنده اثر ك اوچ جلدده منقسم اولديغندن و برنجى جلدك ايسه يكي حكمدارك [۱] ۱۳۰۴ سنه سنده تخته جلوسى حكايه سيله ختام بولاش اوله جفغندن تحت ايديلمكده در .

[۱] بو وقعه يه عائد شرق بلاغتتاك بوتون اينجىلريله مزين بر حكايه جامع التواريخ ك مقدمه سنده موجود بولونمقده در (قاتره - ، ص ۱۷ و متعاقب) ؛ بونى محمد بن حمزه نكه قلمندن چيقان محصول ايله مقايسه مراقلى بر شى اولسه كر كدر .

بلوشه موغولار تاریخک هجری ۷۰۴ (۵/۱۳۰۴) ده ختامه ایردیکنی و آنجا
 بوندن صوکره «جامع التواریخ» ک دیگر قسم لرینک تألیفه مباشرت اولوندیغی و ۱۴
 نیسان ۱۳۰۷ ده بوتون اثرک سلطانه تقدیم ایدیله جکنی ورشیدک بوندن صوکره
 بر دها بونکله مشغول اولمادیغی فرض ایدیور . کذاک «جامع التواریخ»
 اولجاتیو سلطنتی زمانیلر بوتون موغول ایمپراطورلغنک یول ومنزللری بر
 کوسترن جغرافی بر تصویرینک ادخالی تصور اولونویوردی . فقط بوقسملر
 بلوشه نک فکرینه نظراً ، یازیلماشدر . بلوشه بوکیفیتی بر آز صافیانه ۱۴
 نیسان ۱۳۰۷ تاریخندن صوکره عبدالله کاشانی نک آرتق غیرلطفاکار حامینک
 حسابنه چالیشمقدن امتناع ایتمش ورشیدک ده اونسر بواشدن طاجر قلش اولمه سله
 ایضاح ایدیور . حالبوکه قدرتلی وزیرک ، احتیاج دویدیغی تقدیرده ، بونک ایچون
 چالیشه جق هر حالده کافی مقدار آدم بوله بیله جکی محققدر .

۷۰۴ سنه سی رشیدک اثرینه ذیل یازان ذات طرفندن ، موغولار تاریخک ختام
 بولدیغی تاریخ اوله رق کوستریلشدر ؛ رشیدک سوزلرندن ایسه یالکیز غازان خانک وفاتی
 زماننده اثرک ، سوده حالنده حاضر بولوندیغی معلومدر . واضحاً کورولدیکنه کوره
 اثر استساخ صیره سنده تکمیل و تصحیح ایدلشدر . دها بهره زین طرفندن طبع
 ایدیلش اولان نسخه دن ، بلوشه چنکیز خان تاریخک ۷۰۵ (۶/۱۳۰۵) سنه سی
 اولدیغی قناعتنی حاصل ایده بیلیردی . [۱] دیگر جهتدن مؤلف ، جهان تاریخک تألیفه
 ۷۰۴ دن اول مباشرت ایتشدی ؛ کذاک هندستان تاریخنی ۷۰۳ (۴/۱۳۰۳)
 سنه سنده یازمش و بوتاریخ ده نسخه ده کوستریلشدر . [۲] اثرک دیگر قسملرینک
 تألیفنده مؤلف طرفندن بر آز غریب بر ترتیب اختیار اولونمشدر . (تورک اقوامی-چین-
 یهودیلر - فرنکلر) ؛ چین تاریخنی ۷۰۴ (۵/۱۳۰۴) سنه سنده ؛ فرنکلر تاریخنی
 ایسه ۷۰۵ (۶/۱۳۰۵) سنه سنده قلمه آلمشدر .

جامع التواریخ ک قطعی پلانی موجبنه کره ارضک بوتون ملت لرینک ، بوملتلرک

[۱] عتیقیات جمعیت ایمپراطوریسی شرق شعبه سی مساعیسی ، ج ۱۳ ، متن ص ۱۰۰

ترجه ص ۶۷ (روسجه)

[۲] مورله ی قاتالوغنده بو جهت مذکوردر ، ص ۸ .

کندیارینک نقل ایتدکاری کی ، مفصل تاریخلرندن اول ، مسامان عنعناتنه کوره عمومی بر تاریخ بولنه جقدی . بوکا استناداً بلوشه (ص ۹۶) ایکنجی جلدک اک صوکنه قونمش اولان فرنکلرک تاریخی ۷۰۵ ده یازیلمش اولونجه بتون اثری ده او صیره لرده ختامه ایرمش عد ایدیور . حالبوکه بالذات بلوشه نك ده (ص ۱۴۱ ترجمه ص ۱۴۳) ده ذکر ایتدیکی کاشانی نك سوزلری « جامع التواریخ ده ایلك اول موغوللر تاریخندن ماعدا یالکیز » بونون ملئر « ك تاریخی مندرج بولوندیغنی و آنجاق صوکرده دن بونرک اولنه آدمدن ۱۴ نجی عصر ابتداسنه قدر اسلام نقلنه کوره بر جهان تاریخنك علاوه سی قرارلاشدیریلش اولدیغنی واضحاً اثبات ایتکده در . بو کیفیت یوقاریده ذکر ایتدی کمز رشیدک بونرک نظرآ جامع التواریخنك بو قسمك داها ۷۱۰ ده یازیلمش اولدیغنی بولنده کی سوزلریله تأید ایدیور .

بناءً علیه ، بوضورتله جامع التواریخنك بالخاصه ، بلوشه طرفندن کاشانی نك اثریله اک بارز بر مشابهتده بولدیغنی قسمك بلاشبیه ۱۳۰۷ نیساندن اول ده کیل ، صوکره یازیلمش اولدیغنی ثابت اولویور . بو کیفیتک تبیین حال و موقعه داها بویوک بر فاجعت ویریور . آکلاشیلدیغنه نظرآ ، عبدالله کاشانی کندیسی حقیقه محقر بولویور . فقط بونی وزیرک یوزینه سویله مکه ویا اونك ایچون چالیشمقندن امتناع ایتمه جرأت ایدم میور ، عقلمه بیله کتیره میوردی . بو محقوریت حسیاتنه آنجاق بر صورتله مخرج بولمشدر : یعنی رشید ایچون یازمق و بونلری رشیده تقدیمده دوام ایتمهکله برابر کندیسی ایچون ده اثرک بر نسخهنی میدانه کتیرمش و بونده سلطانک امرینی کندیسنك ایفا ایتمش بولوندیغنی و مؤلفک کندیسی اولدیغنی ، آمرینک ده اتحال ایشدیکنی قید ایتمشدر . واضحاً کورولویور که بونکله کندی اثرینی وزیرک وفات ویا تفریبندن صوکره اورتیه چیارمینی تاصارلایوردی . شان و شرفنك اک یوکسک نقطه سنه وارمش و بونك کله جک نسللر آره سنده دوامنی تأمین ایچون تدبیرلر اتخاذا ایلهمش اولان رشید ، زماننده کندیسی طرفندن حقارت کورمش بعض کیسه لرک « حقنده غایت فنا بر ژورنال یازده جغنی » و بونك اخلاف آله کچه جکغنی ده احتمالدن دور طوتمیوردی .

اولچیتو سلطنتی زماننک یالکیز قاشانی به عائد اولان یازمه سی بزه قادر کلش
اولمه سنه رغماً بوفصلک هر ایکی نسخه ده مندرج بولونمش اولمه سی بک محتملدر .
بلوشه وصافک [۱] رشید طرفندن ۷۱۲ سنه سی ابتداسنه یعنی ۱۳۱۲ مایسنه
قادر کوتورولمش تاریخی بر اثری ایله کذلک ینه رشید طرفندن وعد ایدیش
اولان «تعریف اقالیم سبعة» عنوانلی جغرافی لاحقهنک موجودیتی ذکر ایتدیکندن
بجحت ایتیمور . جامع التواریخک ایلك مختصرینک مؤلفی اولان بنا کتی (اثری ۱۳۱۷
کانون اولنده ختام بولمشدر) کتابنه اولچیتو تاریخی ده آلمش و بواتر قاشانی نکلکی
کبی سلطانک وفاتی ایله دکل ، خالق ابوسعیدک تخته جلوسی حکایه سیله ختام بولویور .
ناصل که رشیدک پلانسه کورده ده ، غازان خاکن تاریخی اولچیتونک تخته جلوسی
حکایه سیله نهایت بوله جقدی .

رشیدک بو معظم تاریخی اثرینک آنجاق عبدالله قاشانی و دیگر امکداشلرینک
یاردیملری سایه سنده نسبه قیسه بر مدت طرفنده یازیله بیلمش اولدینی شبه سزدره .
موغوللر تاریخنک یازیلدینی ایکی اوج سنه طرفنده مؤلفک هیچ کیمسه ایله باشقه
هیچ بر شینه دائر کوروشمه مش اولدینی حقنده کی شمس الدین قاشانی نک سوزلری
واقعہ تطابق ایتیمور ؛ زیرا عینی زمانده غازان خانک اصلاحاتنه اشتراک ایتمش
وبو حکمدارک اوقاف ، معارف و سائرہ کبی مؤسساتی اداره ایتمشدر . ایران ادبیاتی
مورخلرندن دولت شاه (۱۵نجی عصر) رشیدک تاریخی اثری مقدمه سنده ، مؤلفک
بونک ایچون فجر زمانندن شفق وقتنه قادر اشغال ایده بیلدیکنی ، چونکه متباقی
زماننک دولت ایشاریلہ مشغول اولدینی سویله دیکنی بیان ایدیور ، [۲] فقط
زمانمزه قدر کلن مقدمه ده بوسوزلر یوقدر .

راغب خاوری

روسجه دن ناقلی

صوکی وار

[۱] طالش باصمه سی طبی ، ص ۵۳۹

[۲] دولت شاه تذکره سی ، براون طبی : ص : ۲۱۷